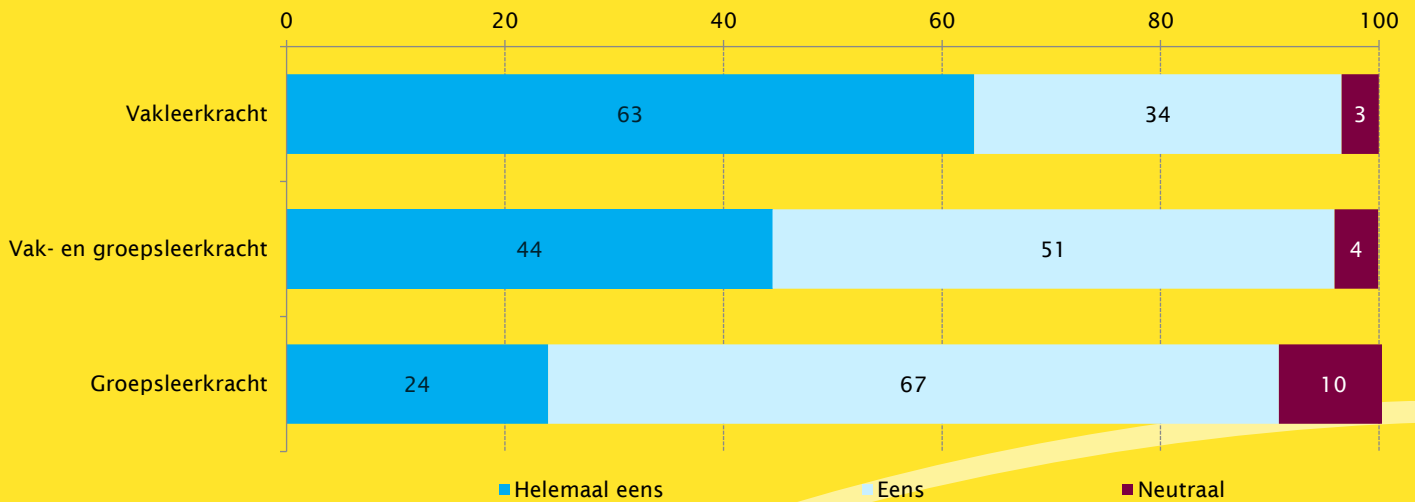

Veiligheid in het bewegingsonderwijs

Factsheet 2018/12

Luka Brouwer, Jorien Slot-Heijs, Jo Lucassen, Dorine Collard

Figuur 1. 'Onze school biedt een veilige sport- en bewegomgeving tijdens het bewegingsonderwijs' volgens schoolleiders binnen het primair onderwijs (n=775, in procenten)

Blessures tijdens het bewegingsonderwijs

11 procent van de sportblessures die in 2016 bij de Spoedeisende Hulp werden behandeld, ontstond tijdens het bewegingsonderwijs op school (Valkenberg, 2017). Dit zijn 13.500 blessures per jaar. Bewegingsonderwijs staat daarmee in de top 5 van 'sporten' waar de meeste blessures ontstaan. Ondanks dat bij deze cijfers niet is gecorrigeerd voor het aantal minuten dat kinderen actief zijn, is het aantal blessures per jaar binnen het bewegingsonderwijs aanzienlijk.

Een veilige accommodatie en veiligheidsregels tijdens het bewegingsonderwijs kunnen ongevallen en blessures voorkomen. Om meer zicht te krijgen op veiligheidsaspecten binnen het bewegingsonderwijs, zijn aan schoolleiders van basisscholen verschillende stellingen voorgelegd. De stellingen zijn in de 1-meting Bewegingsonderwijs gerapporteerd. De 1-meting Bewegingsonderwijs geeft over een breed front inzicht in de stand van zaken rond het bewegingsonderwijs dat op basisscholen in Nederland wordt gegeven. Voor dit onderzoek is een representatieve steekproef van scholen voor primair onderwijs benaderd (n=1871). De resultaten zijn gebaseerd op antwoorden van bijna 800 basisschoolleiders (Slot-Heijs e.a., 2017). De resultaten zijn uitgesplitst naar het type leerkracht¹ dat het bewegingsonderwijs normaliter op de school geeft.

Een veilige sport- en bewegomgeving

Bijna alle basisschoolleiders geven aan dat de school tijdens het bewegingsonderwijs een veilige sport- en

bewegomgeving aanbiedt (figuur 1). Tussen scholen waar vakleerkrachten het bewegingsonderwijs verzorgen en scholen waar groepsleerkrachten het bewegingsonderwijs geven, blijkt een significant verschil te bestaan. 63 procent van de scholen waar alleen een vakleerkracht lesgeeft, is het helemaal eens met de stelling dat de school een veilige sport- en bewegomgeving biedt. Bij een school met alleen groepsleerkrachten is dat 24 procent (figuur 1).

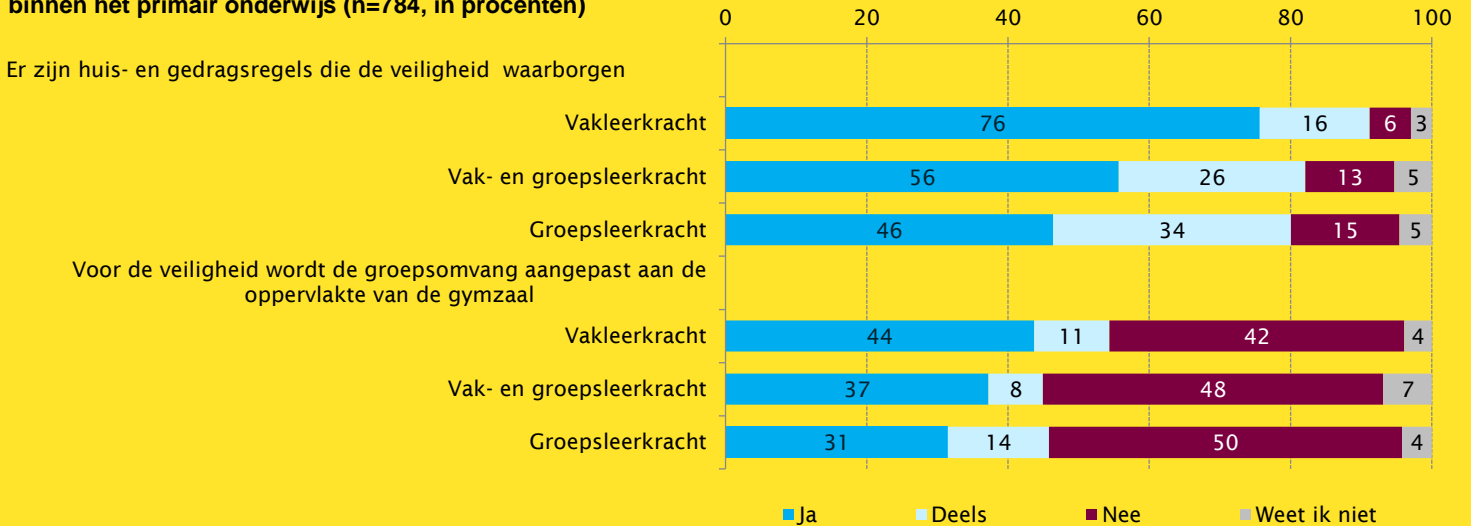
De inspectie van de gymtoestellen en de sportaccommodatie op veiligheid blijkt over het algemeen goed geregeld. Op ongeveer 90 procent van alle scholen worden de gymtoestellen en sportaccommodatie jaarlijks gecontroleerd (niet in figuur). Ook hier worden significante verschillen gevonden tussen scholen met alleen vakleerkrachten en scholen met alleen groepsleerkrachten. Op de vraag of jaarlijks een inspectie wordt uitgevoerd op de gymtoestellen antwoorden scholen met alleen vakdocenten significant vaker 'ja' dan scholen met alleen groepsleerkrachten.

Regels en protocollen voor veiligheid

Wanneer het gaat om veiligheidsregels en -procedures die tijdens het bewegingsonderwijs op de basisschool ongevallen kunnen voorkomen, is een vergelijkbare trend te zien. Drie kwart van de basisscholen met een vakleerkracht geeft aan dat er huis- en gedragsregels zijn opgesteld die de veiligheid tijdens het bewegingsonderwijs waarborgen (figuur 2). Hierbij zien we een significant verschil met scholen waar het bewegingsonderwijs alleen door groepsleerkrachten wordt gegeven. Nog niet de helft van deze scholen (46%) geeft aan huis- en gedragsregels te hebben opgesteld om de veiligheid in het bewegingsonderwijs te borgen.

¹Een vakleerkracht is opgeleid om bewegingsonderwijs te geven (Academie voor Lichamelijk Opvoeding (ALO)) en geeft geen andere lessen. Een groepsleerkracht is opgeleid aan de Pedagogische Academie voor het basisonderwijs (PABO), geeft andere lessen en heeft de Leergang Vakbekwaamheid Bewegingsonderwijs gehaald om bewegingsonderwijs te mogen geven.

Figuur 2. Huis- en gedragsregels om de veiligheid in het bewegingsonderwijs te bevorderen volgens schoolleiders binnen het primair onderwijs (n=784, in procenten)

Om ongevallen te voorkomen kan de groepsomvang in een les worden aangepast aan het oppervlakte van de gymzaal. 44 procent van de scholen met een vakleerkracht geeft aan uit veiligheidsoverwegingen de groepsomvang in de les aan te passen aan de oppervlakte van de zaal. Scholen met alleen groepsleerkrachten geven significant minder vaak aan de groepsomvang aan te passen (31%) (figuur 2).

Als een ongeval of blessure tijdens het bewegingsonderwijs voorkomt, dan is het noodzakelijk dat de leerkracht weet wat hij/zij moet doen. Daarnaast zorgt het registreren van ongelukken tijdens het bewegingsonderwijs voor een overzicht van risicovolle situaties of materialen. Op basis hiervan kunnen maatregelen worden getroffen om ongevallen en blessures in het bewegingsonderwijs te voorkomen. Bijna de helft van de scholen (45%) geeft aan dat er een protocol aanwezig is voor wat je bij een ongeluk of blessure tijdens het bewegingsonderwijs moet doen (niet in figuur). Ook hier wordt een significant verschil geconstateerd tussen scholen met een vakleerkracht (54%) en scholen met alleen een groepsleerkracht (40%). Drie op de vijf scholen registreren ongevallen en blessures die tijdens het bewegingsonderwijs gebeuren (niet in figuur). Met betrekking tot de registratie van ongevallen en blessures zijn geen verschillen tussen scholen met een vakleerkracht en scholen zonder vakleerkracht zichtbaar.

Conclusie

Blessures en ongevallen tijdens het bewegingsonderwijs komen vaak voor. Om dit te voorkomen, dienen scholen en leerkrachten een veilige sport- en bewegomgeving te creëren.

De overgrote meerderheid van de scholen geeft aan dat de school een veilige sport- en bewegomgeving tijdens het bewegingsonderwijs biedt (94%) en dat de gymtoestellen (91%) en sportaccommodatie (87%) jaarlijks worden gecontroleerd. Opvallend is dat scholen met een vakleerkracht significant vaker aangeven dat zij het helemaal eens zijn met de stelling over een veilige sport- en bewegomgeving en de inspectie van de gymtoestellen.

Ook wat betreft huis- en gedragsregels om de veiligheid in het bewegingsonderwijs te bevorderen, geven scholen met een vakleerkracht significant vaker aan dat zij regels hebben in vergelijking met scholen zonder een vakleerkracht.

Om de veiligheid binnen het bewegingsonderwijs te verhogen, moeten met name scholen waar groepsleerkrachten bewegingsonderwijs geven gestimuleerd worden om onder andere huis- en gedragsregels op te stellen. Weinig van deze scholen hebben een protocol voor wat je moet doen bij een ongeluk of blessure tijdens het bewegingsonderwijs. Richtlijnen zoals ‘Veiliger Bewegingsonderwijs op de basisschool’ van VeiligheidNL kunnen meer onder de aandacht worden gebracht.

Bronnen

Slot-Heljs, J., Lucassen, J. & Reijgersberg, N. (2017). *Bewegingsonderwijs en sport in het primair onderwijs*. Utrecht: Mulier Instituut 2017: 1-meting.

Valkenberg, H. & Stam, C. (2017). *Sportblessures 2016*. Amsterdam: VeiligheidNL

VeiligheidNL. *Veiliger bewegingsonderwijs op de basisschool*. Amsterdam: VeiligheidNL